

Z. Br.

Od Szkoły Majtków do Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/4, 656-657

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HISTORIA BADAŃ MECHANIKI RUCHU POJAZDÓW TERENOWYCH

W nrze 1/1965 czasopismo naukowo-techniczne „Technika Motoryzacyjna” zamieściło artykuł prof. M. G. Bekkera, kierownika Laboratorium Ruchu Pojazdów (General Motor Corporation), noszący tytuł *Mechanika ruchu pojazdów terenowych*.

Autor omawia znaczenie badań mechaniki ruchu pojazdów, dając szerokie tło historyczne. Jak stwierdzono w artykule, historia tych badań nigdy nie została napisana, ale materiał do takiej historii jest bardzo bogaty. Znaczenie badań mechaniki ruchu pojazdów terenowych zostało podkreślone już przez Grandvoinetę i Morina, tj. w czasach Rewolucji Francuskiej. Później omawianymi problemami zajmowali się inni uczeni, a na szczególne zainteresowanie zasługują prace Bernsteina, Goriaczkina, Świeżawskiego, Garbariego, Meyera, Mc Kibbena, Agiejkina oraz Tanaki. Autor kończy artykuł podsumowaniem dzisiejszego stanu wiedzy o mechanice ruchu pojazdów terenowych.

Zb. M.

MEMORIAŁ INŻ. T. WENDY W SPRAWIE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU
WYBRZEŻA POLSKIEGO

W nrze 4/1964 „Zapisków Historycznych” A. Rzepiewski opublikował niezwykle ciekawy *Memoriał Tadeusza Wendy z 20 czerwca 1920 r. w sprawie możliwości rozwojowych wybrzeża polskiego i portu gdańskiego*. Sam dokument (znajduje się on w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie,teczka nr 882 zespołu akt Kierownictwa Marynarki Wojennej) nosi tytuł *Sprawozdanie z czynności wykonanych przez inż. T. Wendę z rozkazu Ministra Spraw Wojskowych z dnia 6 maja 1920 r.* Sprawozdanie obejmuje trzy sprawy: niektóre roboty potrzebne do wykonania na polskim wybrzeżu morskim, wybór miejsca odpowiedniego do budowy portu wojennego, zbadanie warunków rozszerzenia portu morskiego w Gdańsku. Przedstawione przez Wendę (1863—1948) projekty odznaczają się trafnością proponowanych rozwiązań technicznych, oryginalnością i rozmachem. Zwraca uwagę szczególnie punkt *Dalszy projekt rozszerzenia portu gdańskiego*. Okazuje się, że niemieckie projekty przyszłej rozbudowy portu gdańskiego z lat II wojny światowej, a teraz projekty polskie wykonane dla potrzeb perspektywicznego planowania rozwoju portu gdańskiego — nie odbiegają zbyt od celnego projektu Wendy. Ciekawe zarazem, iż — jak wynika ze *Sprawozdania* — w ówczesnej ocenie Wendy głównym portem Polski miał być Gdańsk, port gdyński natomiast, dla którego inż. T. Wenda (1863—1948) wyznaczył miejsce w terenie już w tym samym *Sprawozdaniu* (i którego był później projektantem oraz kierownikiem budowy) — miał pełnić jedynie rolę pomocniczą.

Z. Br.

OD SZKOŁY MAJTKÓW DO WYŻSZEJ SZKOŁY
MARYNARKI WOJENNEJ

Jak wykazuje artykuł W. Aleksandrowicza *Szkoła Majtków* w nrze 4/1965 miesięcznika „Morze”, szkołę taką założył w latach 1780—1782 książę Karol Radziwiłł „Panie Kochanku”. Mieściła się ona w Nieświeżu. W Szkole Majtków uczono matematyki, geometrii, geologii, inżynierii, nawigacji, rysunku, muzyki oraz historii Polski i powszechnej. Nawigacji, rysunku i języków obcych uczyli czterej oficerowie marynarki duńskiej i szwedzkiej. Zajęcia praktyczne na wodzie, prowadzone

na batach i bacikach, odbywały się od 1 maja do 30 sierpnia. W 1735 r. szkołę w Nieświeżu wizytował Stanisław August. Podarował on następnie szkole 24 szalupy wraz ze sprzętem nawigacyjnym.

Artykuł podkreśla morskie zainteresowania króla (miał on jedyny w swoim rodzaju zbiór grafiki marynistycznej¹⁸) oraz fakt, że o wychowaniu morskim społeczeństwa niejednokrotnie wypowiedali się w swych pismach Staszic, Czacki, Naruszewicz, Wybicki i Trembecki. Artykuł zaznacza też, że już w 2 połowie XVI w. projektowano założenie w Krakowie szkoły morskiej; projekt ten nie został zrealizowany¹⁹.

Szkoła Morska w niepodległej Polsce powstała w 1920 r. w Tczewie. W 1930 r. przeniesiono ją do Gdyni. We wrześniu 1965 r. odbyła się sesja popularnonaukowa poświęcona 45-leciu tej Szkoły.

*

W nrze 2 „Rocznika Ośrodka Nauk Społecznych i Wojskowych Marynarki Wojennej” (za 1964 r.) znajduje się artykuł kmdra ppor. mgra Władysława Biełka i mgra Tadeusza Struniewskiego *Geneza powstania Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej*. Najpierw przedstawiono tu historię powołanej do życia 18 I 1946 Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej, na której bazie 11 VI 1955 powstała uczelnia wyższa — Wyższa Szkoła Marynarki Wojennej, od 1956 r. nosząca imię Bohaterów Westerplatte. Od 1957 r. Szkoła ma dwa wydziały: pokładowy i techniczny, ten drugi ze specjalnościami: mechaniczną i elektryczną. 23.IV 1961 po raz pierwszy w historii uczelni odbyło się wręczenie dyplomów magistrów inżynierów promowanych w tymże dniu oficerom.

Z. Br.

OSTATNIE ZESZYTY „WOPROSOW ISTORII JESTIESTWOZNANIJA I TIECHNIKI”

W 1965 r. ukazały się zeszyty 18 i 19 „Woprosow Istorii Jestiestwoznanija i Tiechniki”.

Zeszyt osiemnasty otwiera artykuł A. Einsteina *Masy zamiast jednostek*. Wymieniony artykuł wielkiego fizyka, przedrukowany ostatnio w „Woprosach”, po raz pierwszy był opublikowany w 1927 r. w radzieckim czasopiśmie „Izobrietateli”. Z kolei artykuł wybitnego uczonego francuskiego L. de Broglie poświęcony jest dualizmowi fal i cząstek w pracach Einsteina. R. G. Zajkow (Bułgaria) ogłosił wspomnienia o Einsteinie. W zeszycie znajduje się również korespondencja Einsteina z M. Smoluchowskim²⁰. Akademik ZSRR P. L. Kapica drukuje wspomnienia o P. Langevinie.

Niektóre metodologiczne zagadnienia historii przyrodznawstwa omawia artykuł B. M. Kiedrowa; tej samej problematyki dotyczą artykuły: N. I. Rodnego

¹⁸ Por.: J. Stępień, *Marina w kolekcji rycin Stanisława Augusta*. „Materiały z Zakresu Historii Techniki, Gospodarki i Terminologii Morkiej”, nr 2/1956, ss. 36—39. Zbiór ten cenny jest również — jak pisze Stępień — dla badaczy budownictwa okrętowego.

¹⁹ Por.: *Szesnastowieczny projekt szkoły morskiej w Krakowie*. „Materiały z Zakresu Historii [...]”, nr 3/1956, ss. 51—52; też *Krakowskie Odrodzenie*, Kraków 1954, s. 161.

²⁰ Korespondencja ta wydrukowana została za „Sborníkiem pro Dějiny Přírodních Věd a Techniky”, a więc — jak się zdaje — rosyjskiego tłumaczenia dokonano z przekładu czeskiego. „Woprosy” nie zaznaczyły przy tym, że korespondencję opublikował w „Sborníku” Armin Teske. (Przypis redakcji).